

ביאורים לפרקי אבות

ב רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשאלך.
והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך,
וכר מעשיך יהיו לשם שמים:

~ פירוש ר"ע מברטנורא ~

התקן עצמך ללמוד תורה. שלא תאמר הואיל ואבי חכם ואבי אבי חכם, תורה חוזרת לאכסניא שלה (א) ואיני צריך לבקש אתריה: וכל מעשיך שתהיה בריא לעשות רצון קונך: ויהיו לשם שמים. אף בשעה שאתה עוסק באכילה ושתיה ובדרך ארץ לא תתפנן להקנות גופך, אלא שתהיה בריא לעשות רצון קונך:

~ עיקר תוספות יו"ט ~

(א) שכן דרשו רבותינו ז"ל בפסוק לא ימוש מפיר יוסי דהני מלי בשמתקן עצמו לך, דמותקמא בו יותר מוולתו. ואי לאו הכי, לא: (עיקר תרי"ט).

~ משיחת ש"פ נשא ה'תנשא ~

„פרקי אבות הם חלק מתורה שבע"פ שלימודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמוד בעיון, כראוי בתורה שבע"פ.

אלא שמכיון ש„איני מבקש . . אלא לפי כחן“, לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל: אבל עכ"פ משנה אחת בכל פרק, יש ללמוד בעיון כדבעי, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח דאדמו"ר הזקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יחזיק לידו ג"כ ספר משניות עם מפרשי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירוש רבי עובדי' מברטנורא (המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת עם המפרשים (שהם התורה שבע"פ בתורה שבע"פ גופא).

והאמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שזהו עיקר ענינם – לימוד התורה בפירושי, בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך – בתחילה לימוד לעיונא, ואח"כ אמירה סתם.

(בלתי מוגה – דברי משיח ח"ד ע' 130)

רבי אומר . . .

ביאור מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שי"ו

יב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים

והגם דזה גופא מה שעסקו בעניני רשות הוא מצד זה שבטבעו הוא מתאוה לזה, מורה לכאורה שכוונתו בזה היא לתועלת עצמו (ולא לשם שמים), מכל מקום, מצד הקבלת עול שלו יכול לפעול בעצמו שכוונתו לשם שמים תהי' באמת. כי מכיון שעבד הפשוט בטל „בכל עצם מהותו כאילו . . . אינו נברא בעולם רק למלאכה ושירות לאדונו והרי הוא נחשב כרכושו וקנין כספו ממש“¹, לכן שייך, שכוונתו לשם שמים תהי' באמת גם בענינים אלו שעשייתו אותם (לכתחילה) היא לתועלת עצמו, מכיון שגם מהות עצמו שלו היא „רק למלאכה ושירות לאדונו“. ועדיין צריך עיון⁵.

ישנו יתרון מסויים בעבודה זו לגבי קיום המצוות בכלל, והוא: דוקא בזה בא לידי ביטוי שגם גשם העולם כמו שהוא, מעשיך (מעשיו האישיים של האדם), הוא כלי לאלקות.

וענין זה מודגש עוד יותר בבעל עסק. שכן, בתלמיד חכם הרי עסקיו בעניני העולם הם מלכתחילה בשביל תורה², ובלשון הרמב"ם³ „החכם ניכר . . . במאכלו ובמשקלו“, ואם כן אכילתו ושאר עסקיו הם באופן אחר מלכתחילה³. ואילו בעל עסק עוסק בעניני העולם מצד טבעו, שאדם מתאוה בטבעו לענינים גשמיים: וכאשר גם זה הוא לשם שמים, הוא פועל שגם ענינים גשמיים כמו שהם, תחתון שאין תחתון למטה ממנו, יהיו דירה לו יתברך.

(1) ראה אוה"ת נ"ך עמ' תתק"ז: גם החולין שלו נקרא חולין שנעשו על טהרת הקדש . . . אינו חול ממש אלא כמו חול המועד. (2) הלכות דעות רפ"ה. (3) ראה עדי"ז לעיל [ביאורים לפרקי אבות] הערה 223 לגבי זריעת הדגן דיצחק. (4) המשך תרס"ו עמ' שלב. (5) לקו"ש ח"ב עמ' 334.

וכל מעשיך יהיו לשם שמים

שזרה לו¹, היות שהוא ההיפך של „אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני“², כי מכיון ש„נבראתי“ הוא בכל רגע, מובן שבכל פרט של עבודת האדם, בכל רגע, צריך להיות „לשמש את קוני“³.

יש לפרש הדיוק „כל מעשיך“, שהכוונה לא רק כל המעשים שלך, אלא גם, שכל מעשה עצמו יהי' כל כולו לשם שמים. שכן, אם יש חלק קטן במעשה שאינו לשם שמים – הרי זה „עבודה

(1) בבא בתרא ק"א (הוא חשוב והמלאכה נמבזה ומכוערה אלא שאין בה איסור, רשב"ם). (2) קידושין פב, א. (3) ספר השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 220.

